

บทที่ 4 BMC

กลุ่มอาการหายใจลำบาก

เยี่ยม คงเรืองราช

ตัวอย่าง Case 1

- ▶ ผู้ป่วยชายไทย อายุ 56 ปี
- ▶ CC: มาตรวจด้วยอาการ 15 นาทีก่อนมา มีอาการหน้ามืด คล้ายจะเป็นลม รู้สึกหายใจเหนื่อย
- ▶ PI: 1 เดือนก่อนมาโรงพยาบาล ไอมีเสมหะสีขาว ไม่มีเลือดปน น้ำหนักลด 8 กิโลกรัม 7 วันก่อนมีไข้ตอนเย็นทุกวัน เหนื่อยเพลีย กินไม่ค่อยได้ น้ำหนักลดลงเรื่อย ๆ เจ็บหน้าอกข้างซ้ายเวลาไอ

- ▶ PH: โรคความดันโลหิตสูง ไชมันในเลือดสูง รับประทานยาไม่ต่อเนื่อง
ขาดยามา 6 เดือน ไม่เคยแพ้ยา สูบบุหรี่วันละ 5 มวนมานานกว่าสิบปี
ดื่มสุราอาทิตย์ละหนึ่งครั้ง
- ▶ Vital signs: T 36.5 c, P 104/min, R 24 /min, BP 147/88
mmHg , O2 sat 99%

Problem list

 ให้หนศ. ช่วยกัน list ปัญหา

Differential diagnosis

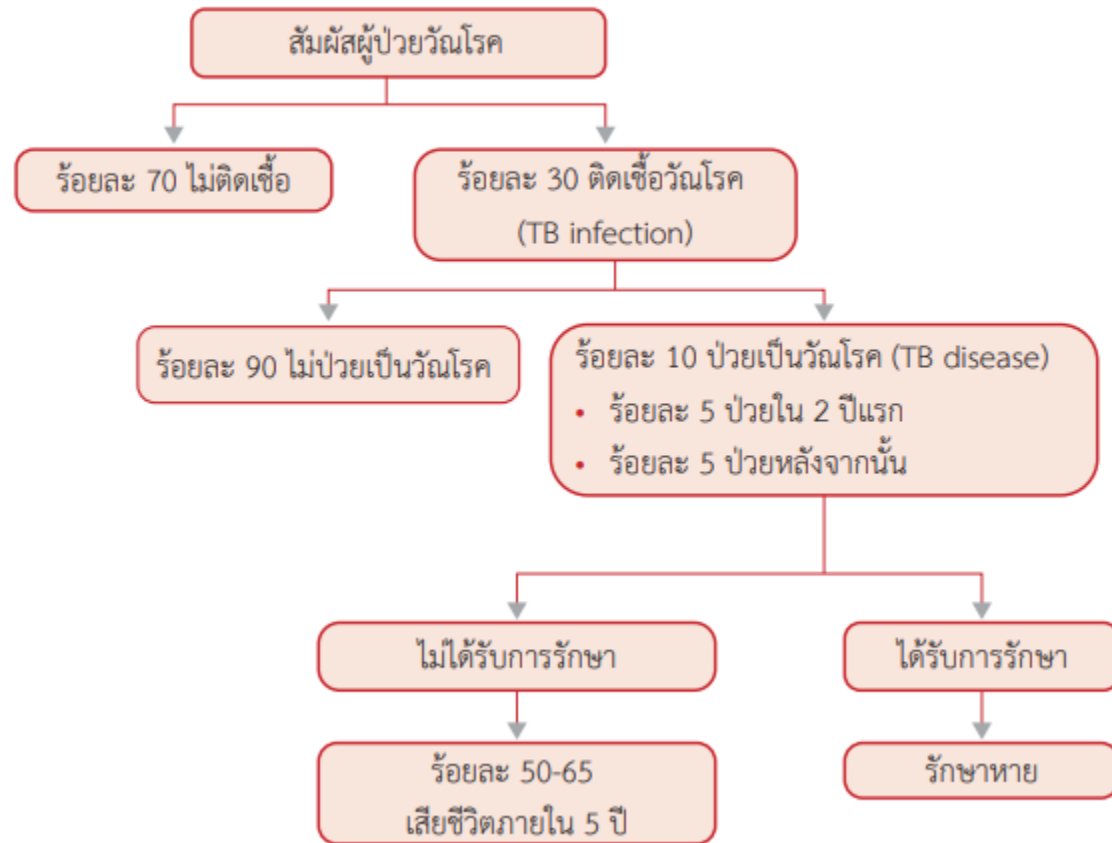

วัณโรคปอด(Pulmonary Tuberculosis)

แผนภูมิที่ 1.1 การติดเชื้อและการป่วยเป็นวัณโรค

วัณโรคปฐมภูมิ (primary tuberculosis)

คือการป่วยเป็นวัณโรคจากการติดเชื้อครั้งแรก เนื่องจากร่างกายยังไม่มีภูมิกู้มนกันจำเพาะ ส่วนมากเป็นในเด็กและผู้ที่มีภูมิกู้มนกันต่ำ ซึ่งอาจเกิดได้ภายใน 2-8 สัปดาห์หลังการรับเชื้อ

วัณโรคทุติยภูมิหรือวัณโรคหลังปฐมภูมิ (secondary or post-primary tuberculosis)

คือการป่วยเป็นวัณโรคหลังการติดเชื้อมานานซึ่งอาจจะหลายปี เมื่อร่างกายมีภาวะอ่อนแอ ระบบภูมิคุ้มกันไม่แข็งแรง มีการกระตุ้นให้เชื้อวัณโรคที่สงบอยู่ในร่างกายเป็นเวลานาน มีการแบ่งตัวขึ้นมาใหม่ หรือรับเชื้อวัณโรคจากนอกร่างกายเข้าไปใหม่แล้วก่อให้เกิดโรค ส่วนใหญ่จะเป็นที่ปอด ซึ่งมักเกิดพยาธิสภาพในเนื้อปอดบริเวณส่วนบน แต่ก็พบที่อวัยวะอื่นๆ ได้เช่นกัน

การติดเชื้อวัณโรคระยะแฝง (latent TB infection : LTBI)

ผู้ติดเชื้อไม่มีอาการป่วยเป็นวัณโรค ไม่สามารถแพร่กระจายเชื้อไปสู่ผู้อื่น จึงไม่จัดว่าเป็นผู้ป่วยวัณโรค เกิดจากร่างกายมีการติดเชื้อ *M. tuberculosis* เข้าสู่ร่างกาย จะมีการตอบสนองทางระบบภูมิคุ้มกันโดย macrophages และเซลล์เม็ดเลือดขาวอื่นๆ จะฆ่าทำลายหรือห่อหุ้มเชื้อไว้แล้วก่อตัวเป็น granuloma สามารถตรวจพบการติดเชื้อวัณโรคระยะแฝงนี้ได้ด้วยวิธี tuberculin test (TST) หรือวิธี interferon – gamma release assay (IGRA) โดยสามารถตรวจได้หลังจากการติดเชื้อแล้ว 2 – 8 สัปดาห์ หากตรวจเสมหะหรือเอกซเรย์ทรวงอกจะให้ผลลบ และอาจต้องให้การรักษาเพื่อป้องกันการป่วยเป็นวัณโรค

ตารางที่ 1.2 ข้อแตกต่างระหว่างการติดเชื้อวัณโรคระยะแฝงและการป่วยเป็นวัณโรค

ติดเชื้อวัณโรคระยะแฝง (latent TB infection)	ป่วยเป็นวัณโรค (TB disease : Active TB)
▶ ไม่มีอาการ	▶ มีอาการ ดังต่อไปนี้ ไอเรื้อรัง มากกว่า 2 สัปดาห์ เจ็บหน้าอก ไอมีเลือดหรือ เสมหะปน น้ำหนักลด ไข้ เหงื่อออกผิดปกติตอนกลางคืน อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย เบื่ออาหาร
▶ ไม่แพร่กระจายเชื้อสู่ผู้อื่น	▶ สามารถแพร่กระจายเชื้อสู่ผู้อื่น
▶ ทดสอบ tuberculin skin test (TST) หรือ (IGRA) ให้ผล positive	▶ ทดสอบ tuberculin skin test (TST) หรือ (IGRA) ให้ผล positive

ติดเชื้อวัณโรคระยะแฝง
(latent TB infection)

- ▶ ภาพรังสีทรวงอก และ การตรวจเสมหะ ให้ผล negative
- ▶ ให้การรักษาใน latent TB infection เพื่อป้องกันการเป็น active TB disease

ป่วยเป็นวัณโรค
(TB disease : Active TB)

- ▶ ภาพรังสีทรวงอก มีความผิดปกติ หรือ การตรวจเสมหะ, Xpert MTB/RIF หรือ การเพาะเลี้ยงเชื้อ ให้ผล positive
- ▶ ให้การรักษา active TB disease

วัณโรคเป็นได้ทุกอวัยวะ แต่ที่พบบมากที่สุดคือที่ปอด (pulmonary TB) ได้ ประมาณร้อยละ 80 ของวัณโรคทั้งหมด รวมถึง endobronchial tree และสามารถแพร่เชื้อไปสู่ผู้อื่น พยาธิสภาพในเนื้อปอด จากขนาดเล็กๆ และค่อยๆ ใหญ่ขึ้นได้ และอาจทำให้เกิดแผลโพรงในปอด ถ้ามีการทำลายเนื้อปอดมากขึ้น อาจจะทำลายเนื้อปอดรวมถึงเส้นเลือดในปอด ทำให้เกิดอาการไอเป็นเลือด แต่ถ้าภูมิคุ้มกันร่างกายดี แผลในปอดอาจจะหาย หรือเกิดแผลเป็นหลงเหลืออยู่ก็ได้

น้ำในช่องเยื่อหุ้มปอด (Pleural effusion)

- อาการหลักได้แก่ เจ็บหน้าอก เหนื่อย
- ลักษณะอาการเจ็บหน้าอกมักจะเจ็บแปล๊บๆ เป็นมากขึ้นเวลาหายใจเข้าลึกๆ ไอ หรือ จาม
- นอนราบไม่ได้ เหนื่อยหอบเวลากลางคืนเป็นช่วงๆ (paroxysmal nocturnal dyspnea)
- ขาบวม ช่วยในการวินิจฉัยสาเหตุของน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอดอาจมาจาก congestive heart failure

ตารางที่ 1 ลักษณะทางคลินิกที่ช่วยบ่งชี้สาเหตุของน้ำในเยื่อหุ้มปอด^{1,2}

สาเหตุ	ประวัติหรือลักษณะทางคลินิกที่ช่วยในการวินิจฉัย
ภาวะหัวใจวาย	อาการเหนื่อยขณะออกกำลังกาย ตัวบวม หัวใจเต้นเร็วหรือ หัวใจโต
Nephrotic syndrome	บวมทั่วตัว ลักษณะแบบ pitting edema โปรตีนรั่วในปัสสาวะ
Cirrhosis	Chronic liver stigmata ตรวจพบ ascites
การอุดตันหลอดเลือดดำใหญ่ superior vena cava	หน้าและแขนบวม หนังตาบวมตอนเช้า แน่นบริเวณลำคอ นอนราบไม่ได้
การติดเชื้อแบคทีเรียในปอด	ไข้ ไอ หอบ หนาวสั่น พบความผิดปกติของปอดจากภาพรังสีทรวงอก
การติดเชื้อวัณโรค	ประวัติไข้ เบื่ออาหารหรือน้ำหนักลด ผลบวกจากการตรวจ tuberculin skin test
มะเร็ง	ประวัติสงสัยโรคมะเร็ง ตรวจพบก้อนในช่องทรวงอกหรือปอด ร่วมกับ pleural effusion
Pericarditis	เจ็บเสียดหน้าอก ตรวจพบความผิดปกติจากคลื่นไฟฟ้าหัวใจหรือตรวจพบ pericardial effusion จาก echocardiogram
Pancreatitis	ปวดท้อง คลื่นไส้ อาเจียน ระดับ amylase และ lipase ในเลือดสูง

ผลการตรวจร่างกายที่สำคัญ พบว่าเคาะทึบ (dullness on percussion), vocal fremitus ลดลงและเสียง vesicular breath sound เบาลงในข้างที่มีน้ำ มักจะพบว่าปริมาณน้ำประมาณ 500 มล. ถ้าปริมาณน้ำมากกว่า 1,000 มล. จะพบว่าการขยายตัวของปอดข้างนั้นลดลงเคาะทึบขึ้นมาถึงบริเวณ scapula อาจจะได้ egophony บริเวณรอยต่อของน้ำ และเนื้อปอดส่วนบน ถ้าน้ำที่มีปริมาณมากกดเบียดเนื้อปอดจนแฟบ อาจตรวจได้ยินเสียง bronchial breath sound

การตรวจทางห้องปฏิบัติการ

หลอดลมฝอยอักเสบ(Bronchiolitis)

สาเหตุ

- เกิดจากเชื้อไวรัส บางรายเกิดจากแบคทีเรีย
- พบในเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี
- มีการอักเสบของเยื่อปมพิษภายในหลอดลมฝอย ทำให้ลมหายใจผ่านเข้าออกลำบาก

อาการ

- ➔ ใช้สูง หายใจหอบ ซึ่ม กระสับกระส่าย ไม่ดูดนม
- ➔ อาจจะมีไอหรือไม่มีก็ได้

สิ่งตรวจพบ

- ▶ ใช้ หายใจหอบ ตัวเขียวเป็นพักๆ
- ▶ ซี่โครงและลิ้นปี่บวม
- ▶ เคาะปอดโปร่ง(Hyper resonance)
- ▶ ฟังปอดได้ยินเสียง Rhonchi ร่วมกับเสียงหายใจค่อย (Decrease breath sound)
เนื่องจากอากาศเข้าได้น้อย
- ▶ มักมีเสียง Wheezing ร่วมด้วย

อาการแทรกซ้อน

▶ ปอดแฟบ

▶ ปอดอักเสบ

ปอดอักเสบ(Pneumonia)

- ▶ สาเหตุ จากเชื้อแบคทีเรีย Pneumococcus
 - ▶ จากเชื้อไวรัสที่มีสาเหตุทำให้เกิดโรคหัด ไข้หวัดใหญ่ อีสุกอีใส

อาการ

- ใช้สูงทันทีทันใด หนาวสั่น หายใจหอบ
- ระยะแรกมีไอแห้งๆ ต่อมาจะมีเสมหะขาวหรือขุ่น ขึ้นออกเป็นสีเหลือง สีเขียว บางรายอาจมีสีสนิม เหล็กหรือเลือดปน
- เจ็บหน้าอก แบบเจ็บแปลบเวลาหายใจเข้าหรือ เวลาไอแรง ๆ หรือปวดร้าวไปที่ หัวไหล่ ชายโครง หรือ ท้อง
- ในเด็กเล็กอาจมีปวดท้อง ท้องอืด อาเจียน กระจายกระส่าย

สิ่งที่ตรวจพบ

- ▶ ใช้สูง หนาวสั้น
- ▶ หน้าแดง ริมฝีปากแดง ลิ้นเป็นฝ้า
- ▶ หายใจตื้นถี่ มากกว่า 30-40 ครั้งต่อนาที
- ▶ ฟังปอดมักมีเสียงกรอบแกรบ (Crepitation) ซึ่ง มักจะได้ยินตรงบริเวณใต้สะบัก (ปอดส่วนล่าง) ข้าง หนึ่งหรือ 2 ข้าง บางรายอาจได้ยินเสียงฮืด (rhonchi) หรือมีเสียงวี๊ด (Wheezing) เฉพาะ บริเวณใดบริเวณหนึ่ง
- ▶ เคาะปอดได้เสียงทึบ

อาการแทรกซ้อน

- ▶ ฝีในปอด (Lung abscess)
- ▶ มีหนองในช่องหุ้มปอด
- ▶ ปอดแฟบ (Atelectasis)
- ▶ เยื่อหุ้มสมองอักเสบ
- ▶ เยื่อหุ้มหัวใจอักเสบ (Pericarditis)

โลกจะให้ความช่วยเหลือ
"คนที่ไม่ยอมแพ้"

 (ธรรมชาติสอนเราอย่างนั้น) "เรื่องเล่าจาก "ต้นไม้ใหญ่"

หอบหืด (Asthma)

สาเหตุ

- ▶ เกิดจากหลอดลมมีความไวต่อสิ่งเร้ามากกว่าปกติ ร่วมกับการอักเสบของหลอดลม สารก่อภูมิแพ้ สิ่งระคายเคือง การออกกำลังกาย ความเครียดทางจิตใจ
- ▶ ทำให้มีการหดเกร็งของหลอดลม หลอดลมตีบแคบ หายใจเข้า ออก ลำบาก

อาการ

- ▶ หอบเหนื่อย แน่นหน้าอก หายใจลำบาก โดยเฉพาะช่วงหายใจออก ถ้าเป็นมากๆ จะลุกขึ้นนั่งฟุบกับโต๊ะหรือนักเก้าอี้
- ▶ ไอ มีเสมหะใส ไอมากตอนกลางคืนหรือเช้ามืด ในช่วงอากาศเย็น
- ▶ ฟังปอดได้ยินเสียงหายใจออกยาวกว่าปกติ
- ▶ ฟังปอดมีเสียงวี๊ด (Wheezing) กระจายทั่วไปที่ ปอดทั้งสองข้างในช่วงหายใจออก

สิ่งตรวจพบ

- ▶ ขณะไม่มีอาการหอบจะไม่พบสิ่งใดผิดปกติ
- ▶ ขณะมีอาการหอบ ตรวจปอดจะได้ยินเสียงหายใจออกยาวกว่าปกติและมีเสียง Wheezing
- ▶ ชีพจรเร็ว
- ▶ ไม่มีไข้

ภาวะแทรกซ้อน

- ▶ ภาวะหมดแรง (Exhaustion)
- ▶ ภาวะ Dehydrate
- ▶ ภาวะปอดแฟบ Atelectasis
- ▶ ภาวะ Respiratory failure

หัวใจล้มเหลว (Congestive Heart Fail: CHF)

สาเหตุ

- ▶ เป็นภาวะแทรกซ้อนจากโรคหัวใจที่เกิดจากสาเหตุต่างๆ เช่น โรคหัวใจขาดเลือด หรือ กล้ามเนื้อหัวใจตาย (Myocardial infarct) โรคหัวใจรูมาติก (rheumatic heart disease) โรคหัวใจพิการแต่กำเนิด (Congenital heart disease) กล้ามเนื้อหัวใจพิการ (cardiomyopathy)
- ▶ นอกจากนี้ยังเกิดจากโรคความดันโลหิตสูง โรคปอดเรื้อรัง

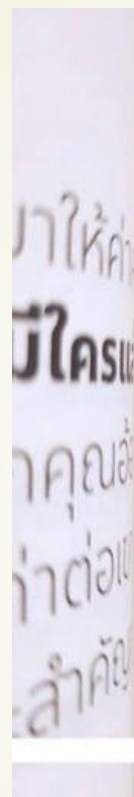
สิ่งตรวจพบ

- ▶ หอบ นอนราบไม่ได้ หลอดเลือดที่คอโป่ง เท้าบวมกดมีรอยบุ๋ม
- ▶ ซีพจรเร็ว ไม่สม่ำเสมอ
- ▶ ฟังปอดได้ยินเสียง Crepitation ทั้งสองข้าง บางรายได้ยินเสียง Wheezing

ภาวะแทรกซ้อน

- ▶ อาจเกิดภาวะ Cardiac asthma

↻

ถ้าคุณเป็นคนดี
ที่วันหนึ่งถูกหลอก
อย่าเลิกเป็นคนดี
แต่ให้เลิกเป็นคนโง่
(และคนใจอ่อน)

Copyright © 2020 HOKSINGHA.
All rights reserved.

📺📷📱@HOKSINGHA

➤ กลุ่มโรคผิวหนัง

โรคหัด (Measles)

- เกิดจากการติดเชื้อไวรัส
- มีลักษณะเด่นคือ มีจุดเทาขาวในปาก

อาการ

1. อาการคล้ายหวัด เช่น คัดจมูก จาม และไอ
2. ปวดตา ตาแดง น้ำตาไหล อาจไหวต่อแสงเพิ่มขึ้น
3. มีไข้สูงถึง 40 องศาเซลเซียส
4. ปวดกล้ามเนื้อ
5. ไม่อยากอาหาร
6. เหน็ดเหนื่อย ระบายเคือง และหมดเรี่ยวแรง
7. ต่อม้ำเหลืองโต
8. เกิดจุดสีเทาขาวภายในกระพุ้งแก้ม

สิ่งตรวจพบ

- ▶ ไข้สูง 38.5-40.5 หน้าแดง ตาแดง
- ▶ ต่อมน้ำเหลืองโตที่หลังหู หลังคอ ท้ายทอย
- ▶ 2 วันหลังมีไข้ ตรวจพบจุด Koplic's spot ในกระพุ้งแก้ม
- ▶ หลังไข้ขึ้น 3-4 วัน จะพบผื่นขึ้นที่ชายผม หน้าผาก หลังหู ใบหน้า ลำตัว แขนขา ฝ่ามือ ฝ่าเท้า

ภาวะแทรกซ้อน

- ▶ ปอดอักเสบ
- ▶ ท้องร่วงและอาเจียนจนทำให้เกิดภาวะขาดน้ำ
- ▶ การติดเชื้อของหูชั้นกลางจนทำให้เกิดอาการปวดหู
- ▶ เยื่อぶตาอักเสบ
- ▶ การอักเสบของกล่องเสียง
- ▶ ปอดบวมและโรคครูป ซึ่งเป็นการติดเชื้อของหลอดลมและปอด
- ▶ ชักจากไข้

German Measles

 เกิดจากเชื้อไวรัสที่มีชื่อว่า Rubella

อาการของโรค

ระยะก่อนออกผื่น

- มีไข้ต่ำ ๆ ถึงปานกลาง ไม่เกิน 38.5 องศาเซลเซียส
- ปวดศีรษะ ปวดกระบอกตา ปวดเมื่อยตามตัว เจ็บคอ อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร คลื่นไส้
- มีอาการต่อมน้ำเหลืองโตและเจ็บ สามารถคลำได้เป็นเม็ดตะปุ่มตะป่ำ ตรงหลังหู หลังคอ ท้ายทอย และข้างคอทั้ง 2 ข้าง
- เมื่อมีผื่นขึ้นอาการจะทุเลาลง

อาการของโรค

ระยะออกผื่น

- ▶ ผื่นจะมีลักษณะแบนราบเป็นสีชมพูอ่อน ๆ มีขนาดเล็ก ๆ ประมาณ 1-4 มิลลิเมตร
- ▶ ผื่นมักจะแยกจากกันชัดเจนไม่แผ่รวมกันเป็นแผ่นแบบโรคหัด
- ▶ ผื่นจะเริ่มขึ้นจากที่หน้า ตามชายผม รอบปาก และใบหูก่อนที่อื่น แล้วกระจายลงมาตามลำคอ ลำตัว แขนและขาอย่างรวดเร็วจนทั่วตัวภายใน 1-3 วัน
- ▶ ผื่นมักจะไม่มีอาการคัน

ภาวะแทรกซ้อน

- ▶ แพร่จากแม่ไปสู่ลูก
- ▶ ข้ออักเสบ
- ▶ สมองอักเสบ
- ▶ เกิดเลือดต่ำ ประสาทตาอักเสบ
- ▶ ไชสันหลังอักเสบ
- ▶ ตับอักเสบ
- ▶ เยื่อหุ้มหัวใจหรือกล้ามเนื้อหัวใจอักเสบ

Roseola Infantum

-
-
- ▶ เกิดจากเชื้อ human herpes virus type 6
 - ▶ ระยะเวลาฟักตัว 5-15 วัน

อาการ

- ▶ ไข้สูง
- ▶ เบื่ออาหาร ร้องกวนหรือโยเย ไม่ไอ ไม่มีน้ำมูก ตาไม่แดง
- ▶ ไข้จะมีอยู่ประมาณ 3-5 วัน แล้วลดลงอย่างรวดเร็ว
- ▶ ผื่นลักษณะเป็น maculopapular rash ขึ้นที่ลำตัวก่อนแล้วกระจายไปที่หน้า แขน ขา ผื่นจะอยู่นานไม่เกินสัปดาห์
- ▶ แยกจากโรคหัดโดยเด็กไม่มีอาการไอ ผื่นขึ้นโดยไม่มีไข้ และผื่นหายโดยไม่มี hyperpigment การตรวจร่างกายอื่นๆ พบต่อมน้ำเหลืองโตบริเวณหลังหู และคอ

สิ่งตรวจพบ

- ▶ ในระยะก่อนฟื้นขึ้น จะพบไข้ 39.5-40.5 c
- ▶ ตรวจพบต่อมน้ำเหลืองโตที่บริเวณหลังหู ท้ายทอย ผนังตาบวม เล็กน้อย เยื่อぶตาแดง

ภาวะแทรกซ้อน

- อาจทำให้เกิดอาการชักจากไข้
- อาจมีเยื่อหุ้มสมองอักเสบ
- เกิดเลือดดำ
- ตับอักเสบ

Chicken pox/Varicella

- เกิดจากการติดเชื้อไวรัส Varicellazoster (VZV)
- ระยะฟักตัว 10-20 วัน

อาการ

- ▶ ใช้ ปวดเมื่อยตามตัว ปวดศีรษะ เบื่ออาหาร มีอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่นำมาก่อน
- ▶ ต่อมาจึงเริ่มมีผื่นแดงที่อาจเกิดขึ้นพร้อมกับวันที่เริ่มมีไข้ หรือ 1 วันหลังจากมีไข้
- ▶ เป็นผื่นแดงราบก่อนแล้วจึงเปลี่ยนกลายเป็นตุ่มนูนมีน้ำใสอยู่ภายในและมี อาการคัน ตุ่มน้ำใสนี้ มักเริ่มขึ้นที่หนังศีรษะตามไรผมก่อนแล้วจึงลามไปที่ใบหน้า แผ่นหลัง ลำตัว แขนและขา ททยอยขึ้นเต็มที่ภายใน 4 วัน
- ▶ บางคนอาจมีตุ่มแผลขึ้นในช่องปาก ทำให้เจ็บคอ ลิ้นเปื่อย ปากเปื่อย
- ▶ ตุ่มนูนใสนี้มักจะไม่ขึ้นพร้อมกันทั่วร่างกาย ดังนั้นจึงพบว่าบางที่ขึ้นเป็นผื่นแดงราบ ในขณะที่อวัยวะส่วนอื่นขึ้นเป็นตุ่มนูนใส หรือบางที่เป็นตุ่มหนอง หรือบางที่ผื่นสุกที่เริ่มตกสะเก็ด เป็นที่มาของชื่ออีสุกอีใส

ภาวะแทรกซ้อน

- ▶ การติดเชื้อแบคทีเรีย จากการเกา
- ▶ เนื้อเยื่อไตผิวหนังอักเสบ
- ▶ ปอดอักเสบ
- ▶ Preg ในไตรมาส 1 หรือ 2 ถ้ามีการติดเชื้ออีสุกอีใส อาจทำให้เด็ก LBW หรือทารกพิการได้
กลุ่มอาการอีสุกอีใสแต่กำเนิด (Congenital varicella syndrome)

Acute Diarrhea

- ▶ องค์การอนามัยโลกจึงได้กำหนดคำจำกัดความ “โรคอุจจาระร่วง” ว่าเป็นภาวะที่มี การถ่ายอุจจาระเหลวมากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง/วัน หรือถ่ายมีมูกปนเลือด อย่างน้อย 1 ครั้ง หรือถ่ายเป็น น้ำปริมาณมาก ๆ เพียงครั้งเดียวต่อวัน

-
- ▶ ปัจจัยหลักของการอุจจาระร่วงคือ การปนเปื้อนจากสิ่งแวดล้อม และการสัมผัสต่อการติดเชื้อเพิ่มขึ้น จากแบคทีเรีย ไวรัส โปรโตซัว และปรสิต หนองพยาธิ

จำแนกเป็น 2 ชนิด

- ▶ Watery diarrhea หรือ non-invasive diarrhea ซึ่งมีสาเหตุจากสารพิษของแบคทีเรียและไวรัส
- ▶ Mucus bloody หรือ invasive diarrhea ในกลุ่มนี้เกิดจากแบคทีเรีย

อาการ

- ▶ ปวดท้อง
- ▶ ถ่ายเป็นน้ำหรือถ่ายเหลว
- ▶ มีไข้
- ▶ บางรายมีอาการอื่นร่วมด้วย

ภาวะแทรกซ้อน

- ▶ การเกิดภาวะขาดน้ำ และเกลือแร่ในช่วงแรก
- ▶ ภาวะขาดสารอาหารในช่วงหลัง ซึ่งส่งผลให้ผู้ป่วยโดยเฉพาะในผู้ป่วยเด็ก เกิดโรคติดเชื้อแทรกซ้อนเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้

Viral gastroenteritis

➤ ท้องเสียจาก ไวรัส

➤ Coronavirus

➤ Adenovirus

➤ astrovirus

อาการ

- มีอาการไข้สูง ถ่ายเป็นน้ำ ปวดท้อง คลื่นไส้ อาเจียน ในบางรายอาจเป็นอยู่นาน 1-2 สัปดาห์
- มีอาการปวดท้อง อาเจียนในระยะเริ่มแรก แล้วจึงมีอาการถ่ายเป็นน้ำตามมา
- มีไข้สูง อุจจาระเป็นฟอง มีกลิ่นเหม็นเปรี้ยว อาจมีอาการคล้ายไข้หวัด ในบางราย มีอาการนานประมาณ 5-7 วัน มักหายได้เอง

สิ่งตรวจพบ

 มีไข้ เกิดภาวะขาดน้ำ

โรคลำไส้แปรปรวน (irritable bowel syndrome หรือ IBS)

- ▶ จัดเป็นโรคที่สามารถถ่ายทอดได้ทาง พันธุกรรม

สาเหตุ

- ▶ ลำไส้เคยมีการติดเชื้อบางชนิดในอดีต (postinfectious-IBS) จากการศึกษาพบว่า ผู้ป่วยที่เคยติดเชื้อและเกิด ลำไส้อักเสบเฉียบพลัน (acute gastroenteritis) จะมีโอกาสป่วยเป็นโรค IBS สูงกว่าประชากรทั่วไปถึง 6 เท่า
- ▶ ผิวลำไส้ไวต่อสิ่งกระตุ้นมากเกินไปทำให้เกิดอาการปวด, ไม่สบายท้อง (visceral hypersensitivity and hyperalgesia) เช่น ลำไส้ไวต่ออาหารบางชนิด เช่น ผลิตภัณฑ์จากนม อาหารรสจัด ผักสดในปริมาณมาก ผลไม้รสเปรี้ยว ซีอิ๊วโกแลต หรือขนมปัง, ไวต่อยาบางชนิดหรือไวต่อการถ่างขยายจากปริมาณของอาหาร หรือจากฟองแก๊สในลำไส้

อาการ

- ▶ ปวดท้อง แน่นท้อง ท้องอืดมีลมมาก ผายลมบ่อย รู้สึกท้องโต เป็นพัก ๆ (โดยเฉพาะในตอนเย็นถึงค่ำ)
- ▶ อาการปวดท้องหรือไม่สบายท้องจะเป็น ๆ หาย ๆ ระบุตำแหน่งยาก แต่มักเด่นในช่องท้องส่วนล่างมากกว่าส่วนบน
- ▶ อาการปวดท้อง ไม่สบายท้องที่เกิดขึ้นนั้นจะดีขึ้นเมื่อได้ ขับถ่ายอุจจาระ
- ▶ ระบบขับถ่ายอุจจาระของผู้ป่วยจะผิดแปลกไปจากเดิม (bowel habit change) โดยอาจจะผิดปกติในด้านจำนวนครั้งของการถ่าย หรือผิดปกติในลักษณะของอุจจาระที่สังเกตเห็น เช่น ถ่ายอุจจาระ บ่อยขึ้นเหมือนท้องเสีย (diarrhea), อุจจาระนิ่มเหลวเป็นน้ำอาจมีมูกปน
- ▶ รู้สึกท้องผูก (constipation) เหมือนถ่ายไม่หมด, ถ่ายไม่สุด รู้สึกไม่สบายช่องทวารหนัก (incomplete evacuation), ถ่ายน้อยครั้งลงมาก, ปริมาณอุจจาระลดลงเป็นก้อนแข็ง หรือลีบเล็กเป็นแผ่นแบนบาง หรือเป็นเกล็ดเหมือนเม็ดยาลูกกลอน
- ▶ ในผู้ป่วยบางรายจะมีอาการสลับช่วงกันระหว่างช่วงท้องเสียกับช่วงท้องผูก (alternating diarrhea and constipation)

ตารางที่ 1: เกณฑ์การวินิจฉัยโรคและประเภทของผู้ป่วยโรคลำไส้แปรปรวน IBS

มีอาการปวดท้องหรือไม่สบายท้องมากกว่า 3 วันต่อเดือนในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา (โดยที่ค่อย ๆ เริ่มมีอาการมาแล้วอย่างน้อย 6 เดือน) ร่วมกับลักษณะทางคลินิกอย่างน้อย 2 ใน 3 ข้อดังนี้

1. อาการปวดท้องหรือไม่สบายในท้องดีขึ้นหลังถ่ายอุจจาระ
2. อาการปวดท้องหรือไม่สบายในท้องเกิดร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของความถี่ของการถ่ายอุจจาระ
3. อาการปวดท้องหรือไม่สบายในท้องเกิดร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของลักษณะความแข็งของอุจจาระ

โรคลำไส้แปรปรวนแบ่งได้เป็น 4 ประเภท (subtype) ดังนี้

- ลำไส้แปรปรวนชนิดท้องเสียเด่น (diarrhea predominate หรือ IBS-D) ผู้ป่วยต้องมีอาการท้องเสียไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของการขับถ่าย และหากมีอาการท้องผูกต้องไม่เกินร้อยละ 25 ของการขับถ่าย
- ลำไส้แปรปรวนชนิดท้องผูกเด่น (constipation predominate หรือ IBS-C) ผู้ป่วยต้องมีอาการท้องผูกไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของการขับถ่าย และหากมีอาการท้องเสียต้องไม่เกินร้อยละ 25 ของการขับถ่าย
- ลำไส้แปรปรวนชนิดท้องเสียสลับท้องผูก (mixed IBS or IBS-M) ผู้ป่วยต้องมีอาการท้องเสียสลับท้องผูกอย่างละไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของการขับถ่าย
- ลำไส้แปรปรวนชนิดที่ไม่สามารถจัดประเภทได้ (undetermined IBS หรือ IBS-U) ผู้ป่วยต้องมีอาการท้องเสียสลับกับท้องผูกอย่างละไม่เกินร้อยละ 25 ของการขับถ่าย

ตารางที่ 2: สัญญาณเตือน (alarming features) ที่ผู้ป่วยควรได้รับการตรวจทางห้องปฏิบัติการเพิ่มเติม เพื่อวินิจฉัยแยกโรค IBS ออกจากโรคอื่น ๆ ที่มีอาการคล้ายคลึงกัน

- ตกเลือดทางทวารหนัก
- มีอาการขณะนอนหลับหรือถูกปลุกให้ตื่นตอนกลางคืน
- ปวดท้องเป็นมากขึ้นและรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็ว
- น้ำหนักตัวลดลงอย่างผิดสังเกต
- ผลตรวจเลือดพบภาวะซีดโลหิตจาง หรือมีระดับเกล็ดเลือดหรือระดับโปรตีนผิดปกติ หรือตรวจพบระดับค่าของสารบ่งการอักเสบชนิด ESR หรือ CRP ในเลือดสูงผิดปกติ
- อายุตั้งแต่ 50 ปี มีประวัติเสี่ยงต่อโรคมะเร็งลำไส้ใหญ่ หรือมีญาติสายตรงเป็นมะเร็งลำไส้ใหญ่
- ผู้ป่วยเป็นโรคลำไส้อักเสบเรื้อรังชนิด IBD อยู่ก่อนแล้ว หรืออยู่ในประเทศที่มีความชุกของโรคลำไส้ Coeliac ในประชากรสูงกว่าร้อยละ 1

การติดเชื้อระบบทางเดินปัสสาวะ (urinary tract infection)

- ▶ กรวยไตอักเสบแบบเฉียบพลัน (acute pyelonephritis) คือ กลุ่มอาการของไข้ หนาวสั่น และปวด บริเวณเอว ซึ่งพบร่วมกับการมีแบคทีเรียในปัสสาวะเป็นหนอง

-
-
- ▶ ภาวะปัสสาวะอักเสบ (cystitis) กลุ่มอาการที่ประกอบด้วย ปัสสาวะขัดที่เกิดทันที ปัสสาวะบ่อย ปวดปัสสาวะต้องรีบปัสสาวะ (urgency) และปวดบริเวณท้องน้อย (suprapubic pain)

-
-
- ▶ ท่อปัสสาวะอักเสบ (urethritis) เป็นการอักเสบของท่อปัสสาวะ ในผู้หญิงอาการที่เกิดจากท่อ ปัสสาวะอักเสบ